

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valmiuslain ja asevelvollisuuslain 79 §:n muuttamisesta

Puolustusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valmiuslain ja asevelvollisuuslain 79 §:n muuttamisesta (HE 63/2022 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava puolustusvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Perttu Wasenius, oikeusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Eerikki Nurmi, opetus- ja kulttuuriministeriö
- yksikön päällikkö, opetusneuvos Laura Francke, Opetushallitus
- lakimies Minna Antila, Suomen Kuntaliitto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- valtiovarainministeriö
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
- Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry
- Kansalaisopistojen liitto KoL ry
- Sivistystyönantajat ry
- Suomen Kansanopistoyhdistys ry
- Taiteen perusopetusliitto TPO ry
- Vapaa Sivistystyö ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksessä ehdotetaan valmiuslain poikkeusolojen määritelmää koskevan 3 §:n täydentämistä erityisen vakavien hybridivaikuttamistilanteiden osalta, koska valmiuslain nykyinen poikkeusolojen määritelmä ei kaikilta osin vastaa riittäväällä tavalla muuttuneisiin turvallisuusuuhkiin. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi niistä toimivaltuuksista, jotka ovat käyttöönottoasetuksella aktivoitavissa ehdotetun 3 §:n 6 kohdan mukaisissa poikkeusoloissa.

Valiokunnan lausunto SiVL 13/2022 vp

Ehdotetun poikkeusoloperusteen toteamisen johdosta aktivoitaviksi mahdollistettavat toimivaltuudet on pyritty rajaamaan sellaisiin valmiuslain säännöksiin, joilla voidaan perustellusti arvioida voitavan tehokkaasti torjua tai hallita säännösehdoituksessa tarkoitettuja uhkia ja joiden osalta viranomaisten säännönmukaiset toimivaltuudet ovat tähän riittämättömiä. Tällaisia säännöksiä ovat mm. valmiuslain 88 ja 109 §, jotka liittyvät varhaiskasvatukseen, opetukseen ja koulutukseen.

Sivistysvaliokunta pitää ehdotuksia kannatettavina ja tarpeellisina. On tärkeää varmistua siitä, että Suomi kykenee tarvittaessa vastaamaan erilaisiin turvallisuusuhkiin. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että normaaliolojen lainsäädännössä on riittävät ja ajantasaiset säännökset erilaisten poikkeus- ja häiriötilanteiden varalta.

Hallituksen esitys sisältää ehdotuksen valmiuslain poikkeusoloja koskevan määritelmän täydentämiseksi ja välittömästi siihen liittyvät säännösehdoitukset, eikä valmistelun yhteydessä ole ollut mahdollisuutta arvioida valmiuslakia tai sen ajantasaisuutta muilta osin. Toimivaltuuksien käytöalan laajennuksilla ei näin ollen puututa tässä vaiheessa asianomaisten toimivaltuuksien sisältöön, vaan valmiuslain yksityiskohtainen tarkastelu on tarkoitus toteuttaa myöhemmin lain kokonaisuudistustyön yhteydessä. Lisäksi kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämiseen liittyvät valmiuslain muutokset on valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoitus toteuttaa nyt käsiteltävästä ehdotuksesta erillisenä valmisteluhankkeena tämän kevään aikana.

Lakiehdotukseen on tässä vaiheessa sisällytetty eräitä teknisiä muutoksia, jotka liittyvät vanhentuneiden lakiviittausten ja käsitteiden sekä virastojen muuttuneiden nimien korjaamiseen. Valiokunta toteaa, että valmiuslakia koskevan ehdotuksen 109 §:ään on kuitenkin jäänyt vanhentunut viittaussäännös. Pykälän 2 momentin viittaus ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain (672/2005) 3 §:n 1 momenttiin tulee korjata viittaukseksi ylioppilastutkinnosta annetun lain (502/2019) 4 §:n 1 momenttiin.

Valiokunta toteaa myös, että viimeistään valmiuslain kokonaisuudistuksessa tulee varhaiskasvatusta koskeva säännös siirtää valmiuslain 88 §:n 3 kohdasta opetusta ja koulutusta koskevan säännöksen yhteyteen, koska varhaiskasvatus ei kuulu sosiaalipalveluihin vaan on osa kasvatus- ja koulutusjärjestelmää.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Sivistysvaliokunta esittää,

että puolustusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto SiVL 13/2022 vp

Helsingissä 12.5.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Paula Risikko kok

jäsen Sanna Antikainen ps

jäsen Jukka Gustafsson sd

jäsen Veronika Honkasalo vas

jäsen Kaisa Juuso ps

jäsen Hilikka Kemppi kesk

jäsen Anneli Kiljunen sd

jäsen Mikko Kinnunen kesk

jäsen Pasi Kivisaari kesk

jäsen Ari Koponen ps

jäsen Mikko Ollikainen r

jäsen Pirkka-Pekka Petelius vihr

jäsen Ville Valkonen kok

jäsen Sofia Vikman kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Maiju Tuominen